

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostor:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Cena lista \$6.00. Chicago, Ill., sobota, 14. septembra (Sept. 14), 1929. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 216

Trustne organizacije imajo proste roke

Pravi član meddržavne trgovske komisije. Bankrotiranost regulacijskih komisij.

Buffalo. — Doba, ko je pokojni Bryant vodil křišarsko vojno proti ameriškim trustom, je že daleč za nami; ne sicer daleč, a ko štejemo leta, vendar je pa oddaljena, ako se vpošteva sedanjí ljudski sentiment napram velebiznisu. Gotovo je, da ameriški narod ne gleda z mirnim očesom na velike truste in nadtruste, vendar se je pa udal ideji, da so velike gospodarske organizacije tukaj. Novica o spajanju industrij v velike kombinacije ne privlači skoraj nikakrge izrasa s strani ljudskih mas. Tudi ni več senzacije akoprav je veliko večje važnosti za slehernega občana in delavca kot pa kak brutalen umor ali pa točka notorične goske za alimoni.

Tudi v svezni vladi je opaziti veliko izpremembo napram velebiznisu. Tekom zadnjega desetletja preteklega stoletja so vse države sprejele stroge zakone proti trustom. Višek strogoe je pa zvezni protitrustni zakon, ki je bil sprejet s namenom, da prepreči organiziranje trustov in da obstoječe razbije. Kljub ti strogi zakonodaji je koncem vsakega leta Amerika našla več in močnejše truste kot jih je pa imela pred letom. Razen par slučajev je sodišče uporabilo zakon le proti unijam.

Ko je v Buffalu govoril pred par dnevi William E. Humphrey od zvezne meddržavne trgovske komisije, je naglasil, da zvezna vlada ne bo več akusala strašiti velebiznis s protitrustnim zakonom. Tudi meddržavna trgovska komisija, ki ima veliko kontrolo nad železnikami, ne bo ovrnila legitimne spojitve železnih družb kakor tudi v splošnem.

"Smelo rečem," je rekel Humphrey, "da so stare odredbe komisije mrtve in v kolikor še ni so in v kolikor je v naši moči, da to pripomoremo, se bo to tudi zgodilo. Ko se ozremo v preteklost, skoraj ne moremo razumeti, kako je prišlo do koraka, da je vlada zabranjevala skupne nastope tovarniških skupin v svrhu protekcije svojih interesov."

Faktično je pa vlada in tudi meddržavna trgovska komisija prisiljena zreti realnosti v obraz. Da bo gledala s stališča privatnih interesov, je gotovo. Od vlade multimilijonarjev bi bilo tudi navno kaj drugega pričakovati. Vrana ni še nikdar vrani izkopala oči in tudi ameriška vlada veletrustov ne bo tega storila. Prisiljena pa bo storiti korake, da ustvari mašinerijo za večjo regulacijo in nadzorovanje veletrustov, ki je edino kapitalistično zdravilo za kapitalizem ne glede na dejstvo, da je regulacija potom zveznih in državnih komisij že zdavnaj bankrotirala.

V mnogih slučajih so državne regulacijske komisije direktno v službi velebiznisu, akoprav je njihova naloga na podlagi regulacijske teorije, funkcionirati v interesu ljudstva. Posebno je bankrotirala teh komisij razvidna na polju javnopravnih industrij (plin, elektrika, cestne železnice, telefon, železnice in še nekaj drugih). V teh industrijah spada določanje cen, ki jih plačujejo konsumenti, v področje vladnih trgovskih komisij. In ker so komisije osvojile princip — najvišje sodišče ga je potrdilo že v par slučajih — da se cene komoditet določijo na podlagi reprodukcijne vrednosti industrije, imajo v teh institucijah privatni interesi radi tega največjega branitelja.

Liberalni elementi, ki so pred leti izvajali nastavljenje trgovskih komisij, zahtevajo, da bi moge cene sloneti na princi-

Pet ur na dan in pet dni v tednu!

Rock Island, Ill. — Illinoiska delavska federacija je na svoji konvenciji sprejela resolucijo, ki se glasi, da se mora delovnik organiziranega delavstva skrečiti na pet ur dnevno in pet dni v tednu. Resolucija je sestavil predsednik John H. Walker. Druge sprejete resolucije zahtevajo, da se vsa javna dela v Illinoisu poverijo samo unijskim delavcem, da organizirani delavci kupujejo le one izdelke, ki imajo unijško znamko in da se izdelki v kaznilnicah ne smejo oddajati privatnim trgovcem.

Velika Britanija morda izprazni Palestino

Delavska stranka, ki je za mir, najbrž vrne mandat Ligi narodov.

Chicago. — Anglija se mogoče kaj kmalu odpove mandatu Palestine, če bo to kaj pomagalo do miru med židi in Arabci. Tako je dejal v četrtki George Young, angleški laboritski diplomat, ki se nahaja v Chicagu.

"Delavska stranka Anglije, ki je zdaj v vladi, poravnava konflikt v Palestini, če ne drugače, pa a tem, da vrne mandat Ligi narodov," je rekel Young. Delavska stranka je internacionalna po svojem programu in predvsem je za mir med narodi. Če ne bo mogla dobiti miru v Palestini za drugo ceno in če bo zagotovljena, da to prinese mir med židi in muslimani, se odpove mandatu."

Anglija je dobila mandat Palestine leta 1923. Mandat bazira na izjavi Balfoura iz leta 1919, da Velika Britanija želi dati židovskemu ljudstvu narodno domovino v Palestini na podlagi verske svobode za druga ljudstva.

Young je dalje rekel, da je MacDonald, laboritski premijer, "velik parlamentarec in reformist, ni pa revolucionar," dočim je Filip Snowden "idealist."

Domač drobiž

— V Chicagu je 79 Jugoslovancev in 17 Jugoslovanek dobilo prve državljanske papirje od 1. januarja do 30. junija 1929.

— John Planinšek se je 12. t. m. obesil v ječi v Springfieldu, Ill., kjer je čakal na odhod v zavod za umobolne v Jacksonvillu. Star je bil 56 let.

— V Milwaukeeju je umrl Simon Zagar, samec, star 52 let. Za pogrebom je šel tudi operni pevec Banovec, ki je pokojnika ob grobu zapel par žalostink v slovo. — Dalje je tam umrl štajerski rojak Paul Ocvič v starosti 63 let.

— Matt Skušek, Milwaukee, Wis., je smrtno ponesrečil pri delu v železniški tovarni. Kos železa je padel nanj in ga zmečkal. Zapuška vdovo in nedorošle otroke.

— Sedma redna konvencija Jugoslovanske podporne zveze Sloge s sedežem v Milwaukeeju, se odprla v ponedeljek 16. septembra v Sheboyganu, Wis.

— V Kenoshi, Wis., je umrl rojak Leopold Humar, star 34 let, oženjen in doma od Gorice.

— V Clevelandu je umrla Frances Kosar, roj. Marn, stara 42 let in doma iz St. Ruperta na Dolnjemskem. V Ameriki je bila 16 let. — Tam je umrl tudi Mike Žnidaršič, star 64 let in doma iz Velikih Lipel pri Hinjah. V Ameriki je bil čez 40 let.

Rusija se udeležila pacifične konference.

Moskva, 13. sept. — Sovjetska vlada pošlje delegate na konferenco Instituta pacifičnih zadev, ki se odprla na Japonskem 23. oktobra. Institut tvore Japoneci, Američani in Angleži, ki imajo interese na Pacifiku.

VODITELJI ŽELEZNICARJEV O ŠESTURNIKU

Opozicija proti šesturniku bo manjša kot je bila proti osemurniku, mislijo voditelji.

Cleveland. — (F. P.) — Železniki in drugi delodajalci se ne bodo toliko bojevali proti šesturnemu delovniku kot je bil to slučaj osemurnika. Je mnenje voditeljev železniških bratovščin. Mislijo tudi, da je uvedbo šesturnika le vprašanje nekaj let ne samo na železnicah, marveč v večini industrij.

"Radi dveh do štirih milijonov brezposelnih delavcev v dobi, ki jo Wall Street imenuje za izredno dobre čase, postaja situacija tako resna, da zahteva remedium v interesu družbe kakor tudi v interesu delavstva. In kot navadno, je delavstvo tudi sedaj tisti faktor, ki zavzema iniciativo za skrajšanje delovnih ur," je rekel A. F. Whitney, predsednik Bratovščine vlakospremecev.

Whitney je prepričan, da so bolj progresivni načelniki železnice faktično naklonjeni šesturniku in ker so v manjšini, sedaj še ne morejo tega javno priznati. Pred par desetletji so tovarnarji smatrali osemurnik za veliko bolj "revolucionarno" in "nepraktično" zahtevo kot sedaj nekateri smatrajo zahtevo šesturnika. Progresivnejši delodajalci uvidevajo, da mora skrajšanje delovnika neobhodno slediti tehničnemu napredku.

Timothy Shea od Bratovščine kurjačev in strojevodij je slične mnenja. Od leta 1920 je izgubilo samo na železnicah nad 350 tisoč delavcev delo radi močnejših lokomotiv in boljših sistemov produkcije. Kljub temu, da je od leta 1900 promet na železnicah narasel petkratno, je danes v rabi enako število lokomotiv kot jih je bilo pred 30 leti — okrog 70 tisoč. Takrat so lokomotive vagnale okrog 50 ton, danes imajo od 300 do 400 ton teže. Tedaj so vlekli okrog petsto ton težke vlake, danes vlečejo po deset tisoč ton težke.

Da železniki ne mislijo čakati, kdaj jim bodo magnetne protostrojne poklonili šesturnik, je dokaz njihova obilna agitacija za skrajšanje delovnika. Prirejajo članske konference širopi dežele, katerih glavni predmet je šesturni delovnik. Da je skrajšanje delovnika velika potreba, je dokaz "tehnična" brezposelnost.

STAROSTNA ZAVAROVANINA ZA ČLANE

St. Louis, Mo. — Unija laticarjev, ki ima v tem mestu konvencijo, namera ustanoviti starostno zavarovalnico za svoje člane. V poseben fond bi prispeval vsak član 25 mesečnega assessmenta. Podpora bi dobivali le člani nad 65 let starosti, ki bi imeli manj kot dvajset dolarjev dohodkov na teden in bi bili nesposobni za delo v svoji stroki. Podpora bi znašala od enega do sedem dolarjev na teden ali en dolar na dan za člana, ki zapuši manj kot 15 dolarjev na teden. Za člana, ki bi zaslužili od 15 do 19 dolarjev na teden, bi se podpora znižala za en dolar na teden za vsak dolar nad minimalnim tedenskim zaslužkom. Zavarovalni načrt priporoča glavni odbor unije.

Velika prosperiteta.

Washington. — V enem letu je izgubilo 140,933 delavcev delo na ameriških železnicah, poročila meddržavna trgovska komisija. To se je zgodilo v letu velike prosperitete od meseca junija leta 1928 pa do istega meseca tega leta. Njihova mesta so zavzeli boljši stroji in nove produkcijske metode, ki so dobra tolažba za delavce.

Latinska federacija v Ameriki na vidiku

Zeneva, 13. sept. — Če se evropske dežele združijo v federacijo po Briandovem načrtu, bi ne bilo nič napačnega, če se na enak način združijo tudi latinske republike v Južni in Centralni Ameriki. Tako menijo delegatje teh republik, ki so na zborovanju Lige narodov. Vodja gibanja za ameriško latinsko federacijo je Cesar Zumeta, delegat Venezuele. Snodi so imeli delegatje petnajstih ameriško-latinskih republik banket, pri katerem so se navduševali za federacijo. In tudi oni so "odločno" izjavili, da federacija Južne in Srednje Amerike ne bo naperjena proti Združenim državam!

Senat odobril preiskavo Shearerjeve afe

Določil je desetstotni dolarjev v to svrhu; obseg preiskave odvisen od preiskovalnega odbora.

Washington, 12. sept. — Včeraj je senat sprejel soglasno Hale-Borahovo resolucijo za preiskavo takovane Shearerjeve afe. V to svrhu je določil vsoto desetstotni dolarjev. Preiskavo bo vodil senatni odbor za vojaške afe, v katerem imajo večino zagovorniki velike mornarice.

Kako obsejna bo preiskava, je bilo razvidno iz kratke debate, v katero je poseglo le nekaj senatorjev. Ako je soditi po bojazni gotovih govornikov, ki so naglašali potrebo, da preiskava ne gide "na celotno polje militariistične propagande", marveč se naj osredotoči le na aktivnost treh ladjegradniških družb, v čijih službi je bil Shearer, ljudstvo ne bo imelo prilike videti ogromno mašino militariistične propagande.

Da je senat sprejel resolucijo brez ugovora, je vzrok temu "novica", da je lobist Shearer, kateremu je pomagalo nekaj oficirjev vojnega departmana, največ odgovoren za fiasko razorožitvene konference, ki se je lansk leto vrnila v Ženevi. Na konferenco so ga poslane tri privatne ladjedelnice, ki so najbolj zainteresirane v veliko mornarico in "narodno obrambo". Za navalistično propagando so potrošile težke milijone s upanjem, da bo ta investicija stotero povrnjena, kar dar dobe vladna naročila za gradnjo bojnih ladij.

Shearer je velelobist v pravem pomenu besede: ni bil aktiven le v Ženevi in v lobijah kongresa marveč je načeloval tudi velike mu toku propagande za "narodno obrambo". Predvsem je deloval za "aprobnitve" protestant skih cerkva, ki so se progrmu mo velike mornarice najbolj upirale in tudi v veliki meri dosegle, da je bil prvotni program znižan za dve tretjini, namreč na 15 križarjev.

Tajnik federalnega cerkvenega sveta, MacFarland, je imel Shearerja še posebno na umu. Ni mu verjel, da "ne pričakuje nobene nagrade" za zakulisniški delo. O tem sta si tudi pisarila. V enem pismu je Shearer obžaloval, ker so "duhovni voditelji" toliko slepi in nepoučeni o nevarnosti, ki preti nepriljubljenosti Ameriki. Dostavil je, "da je vprašanje, odkod prihaja denar za propagando proti ameriškim interesom, majhne važnosti. Propaganda je tukaj in mednarodna misel se razvija; in ako je naše obrambe konec ter se internacionalizem razvija, tedaj agurno stoji naša domovina pred razpadom". Za \$300.000 se je velelobistu ameriških navalističkih interesov gotovo izplačalo izredno sentiment.

Kar naenkrat je pa konec njegove kariere, do česar je pripomogel senator Borah, ki je zahteval od senata, da v to afe ne mešajo posebe in razglašajo spletakarje obrambnikov velike mornarice.

Štirinajst voditeljev linčarske drhali prijetih

Dva tovarniška superintendenta, policijski uradniki in državne priče v gastonijakem procesu med aretiranci. Istočasno je policija aretirala sedem komunistov. Drhalaki vodje zaslišani pred sodnikom. V tovarniškem okrožju je mir.

Mussolini začel popuščati na diktaturi?

Svojo vlado je pomnožil na trinajst ministrov. Vse in Rima se glasi, da Mussolini spoji žrne s kraje s katoliško stranko.

Rim, 13. sept. — Do včeraj je bilo v italijanskem kabinetu pet moš in Mussolini, ki je imel sedem ministrskih časti. Včeraj, na predvečer zborovanja velikega sveta fašistične stranke, je pa Mussolini odločil sedem ministrskih časti in imenoval sedem ministrov, ki so dvignili število članov kabineta na trinajst. Poleg predsedništva vlade je obdržal samo še notranje zadeve, ki jih vsekakor smatra za najvažnejšo službo.

Novim ministrom so imenovani sledeči: Dino Grandi, sunanje zadeve; general Debono, kolonije; general Pietro Gossara, armada; admiral Giuseppe, mornarica; general Italo Balbo, zračna flota; Michele Bianchi, javna dela; Giuseppe Bottai, korporacije.

Špekulacije, kaj je Mussolini glasil k temu preobratu, so velike. Govorica se širi, da Mussolini smatra fašizem tako močnim v Italiji, da se ne boji več nobene opozicije in da se bolj cementira fašistično dominacijo, namerava vzeti katoliško stranko v koalicijo ter dati fašizmu klavikalni pišček.

Baš pred par dnevi je Mussolini še čvrstostje pritignil delavske unije kontroli svojega režima. Zavrgel je zahtevo unij za tovarniške zastopnike v svrhu izravnavanja lokalnih sporov, na drugi strani je pa odredil, da odelaj morajo lastniki industrij najemati delavce samo potom sindikalnih posredovalnic, to je samo one delavce, ki pripadajo fašističnim unijam. Na ta način ne dobi dela v Italiji nihče, kdor ni član fašističnih sindikatov.

Sovjeti poročajo, da so napeli Kitajce

Napad na meji je bil odbit v dvajsetih minutah.

Moskva, 13. sept. — Poročilo iz Vladivostoka pravi, da so kitajske čete večeraj ljuto napadle sovjetske mejne oddelke pri Pogranicijah. Po bitki, ki je trajala 20 minut, so Kitajci pobegnili nazaj čez mejo.

Druga vest iz Čite sporoča, da je kitajska artiljerija streljala na ruske mejne straže v okolici Dalajnova pet milj od postaje v Mandžuliju. Obenem je večje število ruskih belogardistov prekorinilo mejo in teroriziralo prebivalce.

Internacionala proti vovom streliva.

Amsterdam. — Mednarodna federacija transportnih unij je opomnila priključena organizacija o sklepu zadnjega kongresa. Sklep se glasi, da je dolžnost transportnih delavcev, da zabranijo vsak uvoz vojnega materiala v deželo ali dežele, ki se zapletejo v vojno. Federacija je sedaj dala navodilo unijam, da ta sklep izvedejo in preprečijo uvoz streliva in morilnega orožja v Kitajsko ali v Rusijo.

Sovjetski golet v Ameriko.

Nikolajevsk, Sibirija, 13. sept. — Rusko letalo "Sovjetska semlja," ki je s štirimi mošmi na poletu v New York, je včeraj pristalo v tem mestu.

Poljedelski stroj invadiral rižna polja.

Beaumont, Tex. — Velikanski poljedelski stroj, ki obenem žanje in mlati, je invadiral tudi rižna polja ameriškega juga. Hlasilo se bo pravilneje, ako rečemo, da bo invadiral tudi ta polja, ker prve poskušnje na rižnem polju so se vršile lele to zveje. Delo so opazovali tudi zastopniki zveznega poljedelskega departmana, ki so bili nad rezultati presenečeni. Pri stroju dela dve tretjini manj delavcev kot jih potrebuje stari sistem, poleg tega tudi prihrani deset bušljev riža, ki se je raztresel na vsakem akru pod starim sistemom.

Heretična pravda v Južni Afriki.

Capetown, Južna Afrika, 13. sept. — Dr. Duplessis, profesor teologije v holandskem reformističnem presbiterakem seminarju, se nahaja pred cerkvenim sodiščem, ker je pisal, da ne verjame, da je bil Jona tri dni v trebuhu soma kakor piše biblija. Obtožen je bil heresije.

Avstralski parlament razpuščen.

Canberra, Avstralija, 13. sept. — Brucejeva zvezna vlada, ki je bila pred par dnevi poražena v zbornici, je podala ostavko in governer Stonehaven je razpustil parlament ter razpisal volitve za novo zbornico za 19. oktobra.

je, so atomi podobni sončnemu sistemu: jedra, kjer so protoni ali pozitivni elektroni, se sudejo negativni elektroni kakor planeti okoli sonca.

Vesti iz Jugoslavije

RAJHENBURG — KRAJ O-BILNIH MILOSTI.

(Izvirno.)
Ljubljana, 30. avg. 1929.
Saj ne bi niti vedeli za čast, ki je doletela Rajhenburčane, če ne bi brali v "Slovencu", da je papež milostno dovolil "iz Rima ven", da se rajhenburška cerkev, turška Marije prekrsti v baziliko. Namesto "gremo v cerkev" bodo zdaj lahko rekli tamkajšnji verniki "gremo v baziliko". Vendar rami na ljubo priznamo, da ima ta prekrstitev tudi globlje posledice in koristi za vernike.
Pa prej pogledimo, kako je s to cerkvijo. Dogotovili so jo 1. 1914, ter so jo bili sezidali precej zastonj. To se pravi: naročili so o-koliškim kmetom, naj dajo les, trtega in mehkega lesa dovolj, prijetelji so ga morali zastonj na stavbišče, opeko so dobili zastonj od trapistov — predvsem pa je takratni župnik razpisal nagrado za vsakogar, kdor daruje za cerkev 12 krón. Bil si vstet za člane in za člane je obljubil župnik, da bo na leto bral 12 maš. Ljudje, ki se verujejo tako v maše kot v duhovnika, so plačevali 12 krón ter prejeli odpuščanje maše. 1908 so blagoslovili temeljni kamen, 1914 je bila cerkev gotova. Tisto leto je potekalo prav 50 let, odkar se je Marija mati boja prikazala v Lurdu na francoskem svetniški Marijeti Alacoque. Zato so sklenili, posvetiti to cerkev v cerkev lurske Marije.
To so pokazali tudi na zunaj. Razne kipe v cerkvi je izdelala ista francoska firma, ki je izdelala tudi Marijin kip v Lurdu. Tako je bila posvečena rajhenburška cerkev v cerkev lurske Marije. Letos pa je mariborski škof dr. Karlin pisal in prošil papeža v Rimu, naj povzdigne to cerkev v baziliko lurske Marije. Boge zakaj si je zmisli na to. No — papež je s pismom 8. junija t. l. dovolil in povabil to cerkev v baziliko.
Na svetu so 4 velike bazilike in 60 malih bazilik. K temu zadnjimi se je zdaj pridružila rajhenburška bazilika. V Jugoslaviji sami imamo samo dve baziliki: v Mariboru eno in zdaj v Rajhenburgu.
Ni vse, da se je naslov "cerkve" spremenil v naslov "bazilika", tudi sicer nam je bil to pravi blagoslov. Zakaj vsaka taka bazilika je hčerka ene velikih bazilik v Rimu, in kolikor odpuškov grehov si lahko pridobi v katerikoli baziliki v Rimu, jih dobi lahko sedaj pri tej baziliki. In tako piše "Slovenec": "Tako si bomo odeli verniki lahko pridobivati v rajhenburški baziliki popolni odpušci od vseh večjih Marijinih in Gospodovih praznikov, nepopolnih odpuškov pa bodo deležni od zelo mnogih dnevi med letom, kar pa bomo svoj čas še natančneje razglasi-li."
Tako so napisali v "Slovencu". In povabili, da bo 8. septembra blagoslovitev bazilike, na kateri bo škof slovesno razglasil cerkev za baziliko. Obenem bo blagoslovil nove orgle, ki stanejo 130.000 Din.
Clankar končuje s pozivom, naj postane gozdo Slovenec: "Vsaj enkrat v življenju hočem biti v Marijinih svetilih v Slovenskem Lurdu". In nikar ne pozabi — pravi pisec nadalje — da cerkvena družba v Rajhenburgu še eksistira in da je dobro, postati s 25 dinarji njen član, pa bo deležen milosti 12 maš v letu. Tudi mrtve lahko vpiše za člane.
Po vsem tem izgleda, da je mnogo bolj uspešno pomoliti k Bogu v baziliki, kakor v navadni cerkvi, da te bo tam bog bolj in prej uslišal kot kje drugje in da je v baziliki menda drug bog kot je v n. pr. v neki vaški cerkvi-cl.

ROMARJI NA KUMU SO SE PUNTALI.

Ljubljana, 30. avg. 1929.
Najvišji vrh v Zasavju je Kum, visok 1219 metrov. Na vrhu stoji na dveh hribočkah dve cerkvi: sv. Jošta in sv. Neže. Polno pravljic je o Kumu, ki je priljubljena izletna točka za zasavske in tudi zagrebške turiste. Pozimi je tamkaj tudi precej ugodnega terena na smučanje, poleti pa ga stalno obiskujejo planinci, ker je s Kuma prav lep in daljen razgled.
Svoje dni je bil Kum mnogo obiskovan tudi od romarjev, zlasti na Jernejevo nedeljo je bilo na Kumu polno vernikov. Zadnja leta pa romarsko življenje pri nas peša, planinstvo in izletništvo je stopilo na njegovo mesto. Tako je Kum zadnja leta obprošenjen na Jernejevo nedeljo deležen vedno manjšega obiska romarjev.
Letos na Jernejevo nedeljo 25. t. m. je bilo na Kumu zelo malo romarjev. Svoj čas se je na Kumu tega dne kar trilo izletnikov in romarjev. Že par dni prej je bilo vse živo na Kumu. Letos ne. Bilo jih je v primeri s prejšnjimi leti zelo malo. In se ti so po večini prišli kot izletniki in ne kot romarji. Tudi rudarji gredo prav radi na Kum, zberejo se družbe in gredo. Tudi v nedeljo zjutraj jih je mnogo prišlo na Kum. A obisk Kuma in obisk maš v cerkvah ni bil po volji duhovnikov. Eden duhovnik je pri prvi maši celo tako napadal radi tega ljudi, da je prišlo do spora.
Pridigar je grajal meščane, potem pa je začel obratiti se rudarje, češ da so brezverci in to zagledali, ker se jim — predobro godi. In napovedal je, da bo prišel nad rudarje nadnaravni o-gen in žveplo in bo pokončil neznošen smrad doline. Kako zdrav zrak je tu gori, v dolini pa je neznošen smrad, ki ga je treba pokončiti. I. t. d.
Med pridigo že so rudarji mrmrali, prav tako mnogi drugi, kakor so zapustili cerkev ter šli v gostilno planinske kočice. Drugi spet so se zbrali po maši pred cerkvijo ter dajali duška svoji ogorčenosti. Eden rudarjev je celo napravil cel govor, ki so mu poslušalci pritrjevali. Cisto upravičeno je dejal, naj bi prej gospe duhovnik in dušni pastir šel v jamo pod zemljo, kopat premog za pike krajarje, potem pa naj skuša govoriti, da se knapom predobro godi.
Nesreče in karamboli.
Ljubljana, 30. avg. 1929.
Poletje je, sezona avtomobilskih izletov in avtomobilskega drvenja. Od vseh strani nam stalno poročajo o karambolih, več ali manj tragičnih. Samo najvažnejše naj omenimo:
Na železniški progi med Celjem in Slovenjgradcem se pripete pogostokrat težke nesreče, to zlasti radi tega, ker tamkaj pri prelazih ni nikakih zapornic in je pot čez progo torej odprta tudi kadar prihaja vlak. Poisto tega so tamonjski kraji gospe posajeni s hmeljem, kar ovira voznikom razgled po progi, ali prihaja vlak.
28. t. m. dop. je odpeljal 32-letni šofer Anton Horvat, namerenec pri tridni mesnih izdelkov Rudolf Welle, iz Maribora v Smartno pri Slovenjgradu za tamonjskega trgovca Vertnika, čjo količino mesa, slanine in klobas. Takoj po izvršenem poslu se je vračal domov v Maribor. Kdo bi mislil, da je to njegova zadnja pot in da pelje v smrt. Ko je hotel pri Smartnem prepeljati čez progo, je pridrvela z veliko naglico v istem trenutku nasproti lokomotiva, ki je na progi pred kolodvorom premikala vozove. Ker ob prelazu ni zapornic in je radi grmovja, poslopj in ostrege ovinka nemogoč pregled po progi, je bila katastrofa neizbežna. Strojevodja je zaman skušal zadnji hip ustaviti stroj, ki je zagrabil avto od strani in ga povlekel kakih 70 metrov s sabo. Avto je bil popolnoma razbit, šofer sam pa je pri sunku zletel iz avta v dolgem loku in obeležal progi s težkimi poškodbami. Ponesrečenca so sicer takoj prepeljali v bolnico v Slovenj gradec, kjer pa je stanje ponesrečenca tako oslabilo, da je večerj zjutraj podlegel poškodbam.

Glavna krivda te smrtni nesreče je pač v dejstvu, da železniška uprava se zdaj ni postavila ob prelazih čez progo zapornice, kljub pogostim nesrečam, ki izvirajo iz tega. Bistvo na istem mestu je pred dnevi skupina ljudi jedva usla podobni nesreči. Boga, ali se bo zdaj železniška uprava zgenila ter mignila z mezinicem.

V Ljubljani so karamboli lažje narave vsakodneven pojav. Vedno se kje zalati kako vozilo v drugo, ponesrečenci odnesejo lažje ali težje poškodbe, ali pa se jim samo vozila občutno poškodujejo. Tako se je predsončnim zaletel motociklist s svojim koleškom v avto na križišču Florjanske in Rožne ulice. Motociklista je malo potolklo, raztrgalo mu je obliko ter pokvarilo sprednje kolo. Trpi škodo nad 600 dinarji. Avto je "izšel" iz karambola le s za-krivljenimi blatniki. Ljudi pa se je nabralo kaj kmalu do 100. Radovedni smo Ljubljancem radi.
Na Zaloški cesti pa se je bil zaletel koleškar Ferdo Stebil v avtomobil. Kolo je avtomobilskega po-til, Stebilu se ni pripetilo nič. Le za kolo mu je gotovo žal.
Včasih pa so koleškarji in avto-šoferji tudi nepreviđni in se nič kaj radi ne ozirajo na cestne predpise. Tako so koleškarji čisto prednji, da zavozijo kar na trotoar, na hodnik, ki je namenjen za pešce. Jasnó, da to lahko povzroči mnoge nesreče. Tako je pred dnevi vozil s koleškom po hodniku Tržaške ceste neki mi-zarski pomočnik, ter je pri tem povozil 6-letno Marico Ogrižko-vo in ji prizadel precejšnjo rano na stegnu. Dekletce so morali oddati v bolnico, da so ji zašili rano.
Pri Grosupljem se je enako pripetila avtomobilska nesreča. Včeraj popoldne se je peljala ga. dr. Fedanova, soproga zdravni-ka v Stični, s sinčkom na avtu. Odpovedal je nenkrat volan, šofer je sicer brl zavril, vendar se je avto zaletel v zidan stebel ob-cestne ograje in ga podrl. Gospa je pri sunku dobila težje poško-dbe, sinček pa je ostal le na praih, šofer ima le neznat-popolnoma nepoškodovan. Spred-nji del avtomobila je docela raz-bit. Gospo so z drugim avtom prepeljali na dom k zdravniku—možu.
Kot vidite, je kronika avtomobil-skih nesreč pri nas vedno obil-na. Avtomobilizen se razvija in z njim nesreče.
Krvavi dogodki.
Novo mesto, 27. avgusta.
Včeraj popoldne se je dogodila v Toplicah pri spravljanju otave težka nesreča. Posestniška sino-va 15 letni Anton Cvelba in 18-letni Avgust Povše sta stala na travniku vsak na drugi strani nekega jarka in je drugi zakil-cal prvemu, naj mu vrže vile. Cvelba je to takoj storil. Povše pa se je tedaj nehote okrenil in so se mu četverozobne vile za-sadile v hrbet ter ga težko ranile. Ranjenca so odpravili v bolnico.
V Stični so imeli proso in je šel 39 letni Janez Vozel po delu ob 2. zjutraj domov v Stehanjo vas. Na poti sta ga napadla Fr. Grčman in 18 letni Leopold Zorč ter mu z "rakelnji" prizadela o-krog 20 udarcev. Napadeni ima zlomljeno levo roko in težje po-škodbe na glavi.
Žrtev napada je bil tudi 37-letni posestnik Janez Kašič iz Do-brave, ko se je v nedeljo vračal od gasilke veselice v Trebnjem. Ko je šel čez Račje, ga je napad-la večja skupina fantov ter udri-hala po njem z vago od voza. Tu-di Kašič ima težje ranjeno gla-vo.
Samomor starčka. Za mrtvaš-nico v Svecini so našli 60-letne-ga posestnika Iv. Marholda obe-šenega. Pogrešali so ga že več dni in so bile vse poizvedbe za njim zaman. Ker je bilo truplo še v razpadajočem stanju, je moral vsekako viseti že več dni. Kaj je gnalo starčka v obup, še ni znano.
Zlata poroka. V Predgradu ob Kolpi sta 15. avgusta praznova-la zlato poroko Ivan Smalcic in njegova soproga Marija. Oba ju-bilanta sta še čvrsta in čila. Po-ročena sta bila 16. julija 1879 ter sta v dolgem srečnem zaka-nu imela 12 otrok, od katerih žive ena hčerka in dva sinova v Ameriki.

Podivjanje domače živali

Naša štirinogata tovariša: pes in mačka sta zverskega pokole-nja in, da v obeh tako domačih in krotkih živalkah lahko zver-ski instinkti davnih prednikov lenova očise, se je v novjšem času že mnogokrat opazovalo.
Po madžarskih pustih in po stepah južne Rusije se klatijo es-tla krđela podivjanih psov. Do 15 živali se vsilijo zberu v take tol-pe, ki čredam in divjačini niso nič manj nevarne kot volkovi, s katerimi se mnogokrat paj-dasijo. Prebivalci malih selišč na brezkrainnih stepah se ni ma-lo ne brigajo za življenje in po-četje svojih pasov-čuvajev, ki se lahko svobodno klatijo okoli. Če pa tak pes brez nadzorstva ne-kajkrat njame kakšno divjačino in okusi toplo kri svoje žrtve, tedaj ga bo čedalje manj vleko-nazaj k gospodarju. Rajši se pri-druži podivjanim pajdasem, s katerimi začne razbojniško živ-ljenje v strah svoj okolice. Taki podivjani psi menda celo preka-sajo volkove v krvočnosti, div-joši in grabljivosti. Zgodilo se je n. pr., da je madžarskega magnata barona Sezonajia v ostri zimi 1908 napadla neka ta-ka tolpa, ko se je bil v mraku vračal s lova. V stiski je baron splezal na nako bukev, odkoder je začel streljati mednje. Zadel v temi seveda ni ničesar, a s strelji je prikladal dva gozdarja, ki sta postrelila štiri izmed na-padalcev. Med ubitimi beštijami sta bila dva križanca med psom in volkom, oba druga pa podivjana pas.
Pray tako kakor psi, rade po-divjajo tudi mačke. Neki plemč, ki ima svoja posestva v kurških provincah, takole opisuje svoja izkustva in opazovanja v teh re-čeh:
"Na svojem posestvu sem i-mel vaele nekaj mačk, da se u-branim mlaje in podganje nadle-gje. Med njimi je bila dvojica, ki je tako zvesto držala skupaj, kakor med mačkami nikoli — navada. Jedli sta iz ene in iste posode in tudi na lovu po sked-njih in kaščah sta bili vedno skupaj. Obe sta bili sive barve in zlasti maček je bil nenavad-no lep in močan zastopnik svoje pasme. Na žalost pa se mi je ne-kega dne razkrilo, da mački svo-je lovske strasti ne krotita samo na mislih in podganah, marveč da sta svoje lovske pohode razširili tudi na okoliška polja in na goste-ljume, ki spadajo k mojemu ime-tju. Ponavadi se s takih ropar-skih pohodov po cele tedne nista vrnila. Ko sem nekakrat izsledil, da so njuni podvigi veljali življe-nje nekatere mlade zajčke in fa-zane, sem sklenil, da napravim konec njunim nadebudnim in-stinktom. Gozdarju sem naročil, da naj parček ob prvi priložnosti ustrelj. Domov se mački zadnje-čase itak nista več vrnila. Malo pozneje mi je lovski čuvaj res sporočil, da ju je zalotil na polju, in da je eno obstrlil s šibrami. Od tedaj naprej sta mački brez sledu izginiti. Sele naslednjo zi-mo smo v nanovo zapadnem ane-ku na neki jasi odkrili njuno sled. Natančno se je videlo, da sta šli živali preko jase vstric in da je ena vlekla za seboj levo zadnjo nogo. Nobenega dvoma tedaj, da smo našli sled obeh po-divjanih mačk. Seveda smo si na vao moč prizadevali, da bi izle-dili nevažnega gosta, ki sta delala toliko škodo med divjačino. Toda zaman. Zasedovanje smo morali opustiti, ker sta se živali zatekli v neko tako gostó zaraščeno so-tesko, da jima psi niso mogli bli-zu. Tudi ponovna zasedovanja v naslednjih tednih niso prinesla zaželjenega uspeha. Roparski parček je bil menda zavaljal, ga zalezujemo in se je umaknil v asosedov revir.
Minili so meseci, ko mi je so-sednji posestnik ob neki priliki potolčl, da mu dirje mačke, ki se drugače komaj je vidijo v na-ših krajih, uničujejo fazane, ki da jih je čedalje manj. Takoj sem se spomnil na svoja užeblnika. Da njunemu zlopočetju napravi-mo enkrat za vselej konec, sva se s sosednjimi posestniki domeni-la, da uprizorimo skupaj veliko gonjo nanju. Bil je velik lov. A vzlic temu, da smo imeli blizu 200 gonjačev in 28 strelcev, ter da smo vse gozdne parcele, kjer sta mački najbolj mesarili, zelo skrbno pretekli in preiskali, ni-smo ničesar dosegli.
Leta 1909, pa je bila pri nas nenavadno mizla zima in takrat so delavci našli v nekem jarku, kjer so rezali otro, srno, ki je bi-la že obrta od neke zveri. Ko smo jo natančneje pregledali, smo ugotovili, da sta jo mogli za-skočiti in umrtiti samo oni dve mački, ki sta pred leti pobegnili z mojega posestva. Srni so se namreč poznale po hrbtu globoke brazgotine od krempljev, in ra-nam na grlu se je jasno videlo, da ne morejo biti ne od lisicjih, ne od volčjih zob. Mimo tega pa smo poleg mrtve divjačine opazi-li aledi kar štirih doraščenih mačk, iz česar smo sklepali, da je moral podivjani parček dobiti med tem potomstvo. Takoj sem sklenil uprizoriti novo gonjo za njimi.
Naslednjo noč na areo ni pa-dilo novega snega, tako da smo zjutraj z lahko lakali po sledeh. Vse štiri so teklo vzporedno v smeri proti nekemu otočju, ki leži aredi močvirja in je poleti popolnoma nedostopen. Sedaj, pozimi je bilo vse naokoli zamr-znjeno in lahko smo se popolno-ma približali s starim hrastjem in robidovjem gosto poraščnemu otočju, ki smo ga obkrožili od vseh štirih strani. Spustili smo pse, ki so se takoj kot strele za-gnali v robidovje. Kmalu nam je glasni lajaj, ki je prihajal ved-no od iste strani, nasmahnil, da so si zavohali sovražnika. Trudoma smo se prerili skozi grmovje in zagledali pse, ki so obstopili neki star posuben hrast. Mačk sprva nismo nikjer uzieli. Nedvomno so se bile poskrile v duplu hrasta, ki je bil akoni in akoni trhel in preperel. Skozi neko luknjo — iz-padele grče smo zmašili v duplo tledega suhega mahu, ki daje se-lo gost dim. S tem smo hoteli ži-valice priisliti, da bi zapustile skrivališče. Nakana nam je tudi popolnoma uspela. Zgoraj v ro-govili se je mahoma prikazala mačka, ki je pa takoj smuknila nazaj v duplo, čim je opazila lu-di in pse. Nametali smo v duplo novega goriva in dim, ki se je valil izpod privrhnih rogovile, je postal čedalje gostejši. Tedaj so izmenada vse štiri mačke, dru-ga za drugo prhile iz skrivališča in zbežale v najvišje vršičke, kjer so se stisnile tesno k vejam in čakale. Tri smo z dobro pomo-ričnimi strelji pihili z drevesa, četrta pa je bila tako trdošliva, da se je s kroglo v telesu, v veli-kanem akoku zagnala na moje-ga soseda barona v. S. in se mu tako krčevito zagrizla v levi del spodnje čeljusti, da smo ga ko-maj rešili njenih ostrih zob.
Na ustreljenih mačkah smo lahko opazovali, kako naglo se podivjane domače živali navza-mejo ne samo navad divjih pre-dnikov, marveč kako spremene tu-di barvo kožuha in postanejo močnejše in bolj razvite. Mačji parček, ki mi je bil pred leti po-begnil in ki smo ga s potomecma vred ustrelili na otočju, je tri in pol leta užival zlato svobodo v prosti naravi, popolnoma prepu-ščen samemu sebi. Njuna koka-čka, ki sta bila popreje na neka-terih mestih svetlo sive barve, sta postala v tre letih temna: skoraj črna. Enake barve sta bi-la tudi mladiča. Diaka pa je pri-veže zrasla in se zgostila. Krem-plji, ki so pri domotih mačkah ostri ko šivanke, so precej otope-li, mesto tega pa so zrasli in po-stali precej širši. Najbolj značil-no pa se mi je videlo, da so se živali navzele tudi onega ostrega zverskega duha, ki je lasten ni-hovim divje živečim sorodnikom.
V. K.

la že obrta od neke zveri. Ko smo jo natančneje pregledali, smo ugotovili, da sta jo mogli za-skočiti in umrtiti samo oni dve mački, ki sta pred leti pobegnili z mojega posestva. Srni so se namreč poznale po hrbtu globoke brazgotine od krempljev, in ra-nam na grlu se je jasno videlo, da ne morejo biti ne od lisicjih, ne od volčjih zob. Mimo tega pa smo poleg mrtve divjačine opazi-li aledi kar štirih doraščenih mačk, iz česar smo sklepali, da je moral podivjani parček dobiti med tem potomstvo. Takoj sem sklenil uprizoriti novo gonjo za njimi.
Naslednjo noč na areo ni pa-dilo novega snega, tako da smo zjutraj z lahko lakali po sledeh. Vse štiri so teklo vzporedno v smeri proti nekemu otočju, ki leži aredi močvirja in je poleti popolnoma nedostopen. Sedaj, pozimi je bilo vse naokoli zamr-znjeno in lahko smo se popolno-ma približali s starim hrastjem in robidovjem gosto poraščnemu otočju, ki smo ga obkrožili od vseh štirih strani. Spustili smo pse, ki so se takoj kot strele za-gnali v robidovje. Kmalu nam je glasni lajaj, ki je prihajal ved-no od iste strani, nasmahnil, da so si zavohali sovražnika. Trudoma smo se prerili skozi grmovje in zagledali pse, ki so obstopili neki star posuben hrast. Mačk sprva nismo nikjer uzieli. Nedvomno so se bile poskrile v duplu hrasta, ki je bil akoni in akoni trhel in preperel. Skozi neko luknjo — iz-padele grče smo zmašili v duplo tledega suhega mahu, ki daje se-lo gost dim. S tem smo hoteli ži-valice priisliti, da bi zapustile skrivališče. Nakana nam je tudi popolnoma uspela. Zgoraj v ro-govili se je mahoma prikazala mačka, ki je pa takoj smuknila nazaj v duplo, čim je opazila lu-di in pse. Nametali smo v duplo novega goriva in dim, ki se je valil izpod privrhnih rogovile, je postal čedalje gostejši. Tedaj so izmenada vse štiri mačke, dru-ga za drugo prhile iz skrivališča in zbežale v najvišje vršičke, kjer so se stisnile tesno k vejam in čakale. Tri smo z dobro pomo-ričnimi strelji pihili z drevesa, četrta pa je bila tako trdošliva, da se je s kroglo v telesu, v veli-kanem akoku zagnala na moje-ga soseda barona v. S. in se mu tako krčevito zagrizla v levi del spodnje čeljusti, da smo ga ko-maj rešili njenih ostrih zob.
Na ustreljenih mačkah smo lahko opazovali, kako naglo se podivjane domače živali navza-mejo ne samo navad divjih pre-dnikov, marveč kako spremene tu-di barvo kožuha in postanejo močnejše in bolj razvite. Mačji parček, ki mi je bil pred leti po-begnil in ki smo ga s potomecma vred ustrelili na otočju, je tri in pol leta užival zlato svobodo v prosti naravi, popolnoma prepu-ščen samemu sebi. Njuna koka-čka, ki sta bila popreje na neka-terih mestih svetlo sive barve, sta postala v tre letih temna: skoraj črna. Enake barve sta bi-la tudi mladiča. Diaka pa je pri-veže zrasla in se zgostila. Krem-plji, ki so pri domotih mačkah ostri ko šivanke, so precej otope-li, mesto tega pa so zrasli in po-stali precej širši. Najbolj značil-no pa se mi je videlo, da so se živali navzele tudi onega ostrega zverskega duha, ki je lasten ni-hovim divje živečim sorodnikom.
V. K.

Slovenska Narodna
Ustanovljen 9. aprila 1904

Podporna Jednota
Inštopr. 17. junija 1907
v drlavi Illinois

2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.
UPRAVNI ODBOR:
VINCENT CANKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BEAS NOVAT, tajnik bol. oddelka.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOG, CH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FELIP G. CH, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MO' K, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
ODBORNIKI:
ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 660 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1987 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. sadravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.
GOSPODARSKI ODBOR:
FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.
POROTNI ODBOR:
JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TROELJ.....Box 257, Strabana, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1918 Adams St., Chicago, Ill.
OKROŽNI ZASTOPNIKI:
GEORGE SMREKAR, prvi okrožje.....187 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....686 E. 182nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK LEKRA, tretje okrožje.....P. O. Box 564, Mulberry, Kans.
FRANK KLUN, četrto okrožje.....Box 588, Chisholm, Minn.
FRANK KLOPČIC, peto okrožje.....Box 411, Clu Blum, Wash.
NADZORNI ODBOR:
FRANK ZATTE, predsednik.....3689 W. 26th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST.....555 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....610 Madison Ave., N. B., Pittsburgh, Pa.

Proti komu nastopajo na Kdo kontrolira električno

Jugu? ali?

Pet velikih korporacij.

New York. — Pet velikih elek-trarnih korporacij kontrolira 51 in pol odstotka vse električne si-le v Ameriki. Od teh velikank je Electric Bond and Share društvo (Morganova) največja; kontrolira 16 odstotkov električne sile. Za njo pride United Corporation of Delaware (Morganova), ki kontrolira dvanajst in pol odstotka elektrike. Insull je na tretjem mestu in kontrolira deset in pol odstotka. North American družba (domnina jo Insull) kontrolira sedem in pol odstotka in Eastern States Power korporacija (Morganova in Insullova) ima pa kontrolo nad šest in pol procenta produkcije.

Iz te statistike je razvidno, da so Morganovi in Insullovi interesi glavni faktorji, ki dominirajo produkcijo in razpečevanje elek-trike. Morgan je najmočnejši o-ziroma njegova skupina, ki u-ključuje razne različne bankirje in multimilijonarje. Da se ta sku-pina preveč ne tepe z Insullovo, je razvidno iz dejstva, da so par-tnerji v mnogih podjetjih.

Osemnajst skupin pa kontro-lira 86 procentov električne pro-dukcije in distribucije. Dojnice teh skupin sicer navadno niso v rokah par oseb; poseduje jih "bojaki" razred širam Amerike. Vendar ima kontrolo nad celu industrijo izredno majhna skupina bankirjev in kapitalistov, ki "pu-lijo" svojo glasovalno moč, namreč skupno nastopajo na vseh nekih korporacij, na katerih se volijo načelniki ali pa dolocajo američne. Poleg tega so v zadnjih letih izumili nove nadkorporaci-je, takozvane "holding" kompa-nije, potem katerih kontrolirajo velike in manjše družbe. Na primer The Standard Gas and Elec-tric "holding" kompanija ima le en milijon dolarjev kapitaliza-cije. S tem milijonom so lastniki pokupili toliko delnic različnih javnonapravnih podjetij, da kontrolirajo 370 milijonov kapitala, ali je bil vložen v nje ali pa pri-pisan v poslovne knjige. Ta igra američkih finančnikov je neobičajno zapletena; potrdimo je pa, da je dlovek v obliki razuma, što hode spoznati moč naših moč-nih lordov.

Komunistični izgredi v New Yorku.

New York. — Iz uličnega sho-da, na katerem je zamoraki komunistični govornik štiriglasno fi-de v Palatinu, so se izcimili iz-gredi in hoji s policijo v četrtek zvečer. Tisoč policajev je navla-tilo na množico in 14 oseb je bilo aretiranih. Eden policaj je ob-ležal v navalu, ko mu je pri-litela opeka v glavo.

Smrtina koma. V Zagorju ob Savi je umrla Kodica Korinsko-va, trgovčeva soproga, stara že 22 let.

Roman v šestih delih z epilogom.

F. M. Dostoevskij:
ZLOČIN IN KAZENPoslovenil
Vladimir Levstik.

"Ali ste jo spravljali v komuno?"

"Vsi se mi venomer smejete in vedno zelo nespretno, dovolite, da to omenim. Ničesar ne razumete! V komuni ni takšnih vlog; zato se ravno ustanavlja komuna, da ne bi bilo takšnih vlog! V komuni ta vloga popolnoma izpremeni svoj pomen, in kar je tu neumno, postane v komuni pametno, kar je tukaj nenaravno, postane tamka popolnoma naravno. Vse je odvisno od položaja in družbe, v kateri človek živi. Družba je vse, človek sam zase je ničla. Zofioj Semenovo pa se sporazumeva tudi še zdaj, kar vam more služiti v primeru, da me ona sama nikoli ni smatrala za svojega sovražnika in žalitelja. Zdaj jo vabim v komuno, toda na popolnoma drugačni podlagi! Kaj se vam zdi smešno? Ustanoviti hočeva svojo lastno komuno, toda na širši podlagi, nego so bile plejšanje. Midva sva šla v svojih nazorih še dalje in zanikavaša še več. Z Dobroľubovim bi se skregal, ako bi vstal iz groba, in Belinskoga bi nabil! Do takrat pa nadaljujem izobraževanje Zofije Semenovne. Ona ima krasen, prekrasen značaj!"

"In tega njenega prekrasnega značaja se poslušujete? Kaj? Hehe!"

"Ne, ne! O ne! Nasprotno!"

"No, pa nasprotno! Hehehe! Saj sem rekel!"

"Verjemite mi! Čemu bi vam prikrival kaj takega, prosim vas? Nasprotno, meni samemu se zdi čudno: proti meni se obnaša nekako prišljeno, boječe in sramežljivo!"

"In vi jo seveda izobražujete — hehe! dokazujete ji, da je vsa ta sramežljivost neumna?"

"Nikakor ne; nikakor ne! O, kako brezobzirno, kako neumno celo — oprostite! — razumete vi besedo 'izobražba'? Ničesar ne razumete! Moj Bog, kako ste se nezreli! Mi stremimo za svobodo žene, vi pa mislite vedno na ... Neglede na vprašanje o čistosti in ženski sramežljivosti, ki sta sami po sebi brez vsake koristi in celo nesposobni, ji v polni meri, v polni meri dovoljujem, da je proti meni sramežljiva, kajti v tem ima popolnoma svobodno voljo in pravico. Seveda, ako bi mi rekla sama: 'Rada bi bila tvoja!' — bi se štel jako srečnega, kajti dekletu mi zelo ugaja. Toda zdaj, vsaj zdaj, ni nihče občeval z njo bolj spodobno in spoštljivo nego jaz, in z večjim uvaževanjem njenega ženskega dostojanstva. Jaz samo čakam in upam — to je vse!"

"Podarite ji raje nekaj. Stavim, da se niste mislili na to."

"Ničesar ne razumete, saj vam povem! Res je, da živi v takšnem položaju, toda — to je čisto drugo vprašanje! Popolnoma drugo! Vi jo pač prezirate! Spričo dejanja, ki se vam po zmoti dozdeva zaničevanja vredno, je sploh nočete več človekoljubno soditi! Vi se ne veste, kakšen je njen značaj! Jeli me samo to, da je v zadnjem času popolnoma prenehala čitati in si nič več ne izposoja knjig od mene. Prej pa je brala. Žal mi je tudi, da ji vžile vsej njeni odločnosti v protestovanju, ki jo je že enkrat pokazala, še vedno primanjkuje samostojnosti, neodvisnosti in zanikanja, da bi se popolnoma otrešla gotovih predsodkov in — neumnosti. Vkljub temu pa izvrstno razumeva nekatera vprašanja. Krasno na primer razlaga vprašanje o poljubljanju rok, to se pravi, da moški žensko ponižuje, ako ji poljubi roko. Razmotrivala sva to vprašanje in jaz sem ji takoj razložil vse; tudi o delavskih družbah na Francoskem me je poslušala z velikim zanimanjem. Zdaj ji razlagam vprašanje o prostem vstopu v sobe v bodoči družbi."

"Kaj pa je to?"

"V zadnjem času smo razpravljali vprašanje, ali ima član komune pravico, stopiti v

sobo drugega člana, bodisi moškega ali ženske, in ob vsakem času ... In prišli smo do zaključka, da jo ima ..."

"Kaj pa ako lastnik tiste sobe ravno opravlja kako neizogibno potrebo, hehe!"

Andrej Semenovič se je razsrdil.

"Vedno imate to na jeziku! Vedno mislite le na to, na te proklete 'potrebe'! Je vzkliknil nejevoljno. 'Fej, kako me peče in jezi, da sem vam razlagal naš sestav, omenil te proklete potrebe. Vrag naj jih vzame! To je kamen splošne vsem, ki so podobni vam; najslabše pa je to, da sodijo prezgodaj, preden so poznali, za kaj gre! In vendar se delajo, kakor bi imeli prav, in se košatijo z nečim. Fej! Že večkrat sem rekel, da se da to vprašanje razložiti novincu šele čisto nazadnje, ko je že popolnoma prepričan o sestavi, ko je že vzgojen in omikan človek. In povejte mi, kaj najdete tako sramotnega in zaničevanja vrednega — bodisi tu di v jamah za pomije? Jaz sem prvi pripravljeno, da grem snažiti jame, kakršnekoli hočete! To ni nikaka poštvovalnost, temveč samo delo, ki jo družbi v prid in ni slabše od nobenega drugega pač pa mnogo višje od delovanja kakšnega Rafaela ali Puškina na primer, zato ker je koristnejše."

"In plemenitejša, plemenitejša, hehehe!"

"Kako plemenitejša? Takšnih izrazov ne razumem, kjer gre za opredeljevanje človeške delavnosti! 'Plemenitejša', 'velikodušnejša' — in podobne so same zastarele besede, iz predsodkov izvirajoče nerodnosti, katerih ne priznavam. Vse je plemenito, kar je v družbi koristno. Jaz poznam samo eno besedo: koristno. Posmehujte se mi, kolikor vam je drago; tako je vendarle!"

Peter Petrovič se je smejal na vso moč. S štetjem je bil že gotov in je spravil denar; vendar pa ga je pustil iz neznanega vzroka še nekaj na mizi. To vprašanje o pomijalnih jamah je bilo že opetovano pri vseh svojih nizkosti povod prepričev in krogov med Petrom Petrovičem in njegovim mladim prijateljem. Vsa neumnost je obstojala v tem, da se je Andrej Semenovič v resnici jezil, Lužin pa si je s tem olajševal arce; zlasti v tem trenutku je dražil Lebezjatnikov s posebnim veseljem.

"Kaj včerajšnja nesreča vas dela tako jeznega in slabovoljnega," je vzkliknil nazadnje Lebezjatnikov, ki se vžile vseh svojih "neodvisnosti" in vžile vsemu "protestu" ni upal ugovarjati Petru Petroviču in se je vobče držal napram njemu vladne spoštljivosti, katere je bil vajen še iz prejšnjih let.

"Raje mi povejte," ga je ošabno in nejevoljno prekinil Peter Petrovič, "ali morete — da se izrazim bolje: ali ste v resnici toliko znani z ravnikom omenjeno mlado osebo, da bi jo mogli poklicati zdajle v to sobo? Zdi se, da se še vračajo s pogreba ... Slišati je šum in korake ... Rad bi videl to žensko."

"Čemu pa?" je vprašal Lebezjatnikov z začudenjem.

"Tako, potrebno je. Danes ali jutri pojdem odtod, pa bi ji rad nekaj naročil ... Sicer pa prosim, ostanite med razgovorom tukaj, to bo še boljše. Drugače si utegneta misliti bogve kaj."

"Ničesar si ne bom mislil. Vprašal sem le tako, in ako imate z njo opraviti, ni nič lažjega, nego to, da jo pokličem. Takoj grem po njo; bodite prepričani, da vam ne bom delal zaprek."

Res se je Lebezjatnikov čez pet minut vrnil in pripeljal Sonjico seboj. Ta je vstopila silno presenečena in plaha, kakor po navadi. V podobnih slučajih jo je vedno obhajala plahost in zelo se je bala vseh novih znancev in oseb; bala se jih je že prej, za detinstva, pa še tem bolj ...

(Dolje prihodnjič.)

Ivan Jontez:

"SKEB"

— Ali res ni bilo drugega izhoda, Miha?

— Kje? Ali mislite, da sem se lahko odločil postati izdajalec naše delavske stvari? O, verjemi mi, Tona, da bi rajši umrl, kot da sem moral doživeti to sramoto — postati zaničevan "skeb"! Toda ni druge pomoči, moram, prišel sem v to! Žena je bolna, hčerka se bori s smrtjo — denarja pa ni! ... Kje pa bom vzel denar za zdravilnika in zdravila, če ne bom delal? Iskral sem denar na posodo, da bi se mi ne bilo treba ponižati do "skebanja", a nihče mi ni maral posoditi. Nekateri ne morejo, drugi nočejo ... Žene in otroka tudi ne morem pustiti, da bi umrli, ne da bi jima skušal pomagati! In "bos", ki je bil davi pri meni, mi je obljubil večjo plačo in mesto paznika ... Kaj sem hotel storiti drugega kot sprejeti? ... Ali bi drugi na mojem mestu ravnali kaj drugače?

Priznati sem mu moral, da jaz sam bi ne bil nič boljši, če bi bil na njegovem mestu in zagotovil mi, da ostanem njegov prijatelj do konca, sem se poslovil od nesrečnega ter potrl odšel proti domu.

Par dni po izbruhu stavke je prišla v naše mesto kompanija milicarjev, da varujejo imetje premogovnih baronov pred "nasilnimi" stavkarji, ki pa niso bili preveč nasilni — brez izjem seve ni bilo — toda v splošnem so se zadržali zelo mirno. Milicarjem so sledile čete "skebov", ki so jih rekrutirali po vsi deželi in premogokop je jel delno obratovati.

Po dvomesečni stavki, ki ni bila brez žrtve na naši strani — trije delavci so bili ubiti, več ranjenih, mnogi pa so morali v ječo — nam je upadel pogum, izgubili smo vero v zmago in — stavka je bila zlomljena. Sreča v nesreči je bila, da je večina delavcev, razen tistih, ki so organizirali stavko, dobila nazaj delo pod pogojem, da se vzdrže agitacije za unijo; delali so seve za staro plačo.

Prijatelj Miha, ki je tekom stavke postal nadpaznik v premogokopu, se je zdaj oddahnil. Stavke je hvala bogu konec, hčerka je zopet zdrava in tudi ženinina bolezen se obrača na boljše. Bolelo pa ga je, ker so ga brez malega vsi prebivalci naše naselbine strastno sovražili, zato ker je stavkarski, v kar je bil sicer prisiljen, toda ljudje se niso brigali zato. Oni so vedeli, da je Miha "skeba" in to jim je bilo zadošči. Vendar pa si izprva ni bal beliti glave radi tega, upajoč, da ljudje sčasoma pozabijo na njegovo izdajstvo.

Minulo je pet nadaljnjih let. V tem času se je marač kaj spreminilo, ampak nekaj pa je ostalo nespremenjeno: sovražno razpoloženje napram Osojniku in njegovi družini. Zaman sem jim dopovedoval, da je bil Miha naravnost prisiljen v "skebanje", da mu je žal, da se je zgodilo kaj takega: "Nikoli mu ne odpustim," so govorili in nadalje prezirali "skeba" kot so ga imenovali. V svoji zaslepljenosti so šli tako daleč, da so celo njegova otroka, Mary in Annie javno zaničevali in posovali, češ, "Poglejte jih, to proklete skebake zalego!"

Koliko se je trudil zaničevani Osojnik, da odpravi sovražno razpoloženje napram njemu in svojem, kako je bil prižgan v vsakomur, kako rad bi pomagal vsakemu, ki bi ga zaprosil za pomoč, a vse njegovo prizadevanje je bilo bob ob steno. Ljudje niso marali za njegovo prijaznost, njegova navzočnost jim je bila soporna in če je hotel komu pomagati, je vsakdo odbil njegovo pomoč.

Nekoč je prišel v salun, v katerem je popival večje število rojakov. Vstopil jih je prijazno posredval — nih odgovora. Stopi k bari in naroči pivo. Potem ugleda rojaka Janca ter ga povabi rekoč:

— John, pojdi pit, jaz plačam.

— Ne maram piti za "skebov" denar, ga je zavrnil nagovorjeni ter ga ošinil s mrsilim pogledom.

Bled kot stena in ne da bi izpregovoril ene besede se je Miha obrnil, plačal in zapustil lokal.

Drugi slučaj: Mihaov sosed je odhajal v staro domovino. Na dan njegovega odhoda je Miha stopil k njemu ter mu ponudil desetine rekoč:

— Joe, po slovo sem prišel, ker ti nočeš priti k meni. Želim ti srečno potovanje in da bi bil srečen v domovini.

Joe ga je ovrnil s prezirljivim pogledom.

— Ne maram roke od "skeba."

To je bil Mihaov poslednji pokušaj za spravo. Odslej je živel sam zase in za svoje, ne da bi se še nadalje poniževal in moleoval za njihovo prijaznost. In prav je imel! Pet let jih je prosil, če že ne odpustijo njemu, da bi vsaj njegove žene in otrok ne prezirali radi njega, a zaman. Jaz bi bil davno preje obrnil hrbet tem brezsrčnim ljudem, bi se ne poniževal pred njimi tako dolgo kot se je on.

Blizala se je šesta obletnica ponorene stavke in z njo se je blizala katastrofa.

Mary, Mihaova ljubljena, je vžljubila Franka, čednega mladčnika dvajsetih let, ki jo je tudi ljubil verno in goreče kakor ona njega. Dokler je bila sladka skrivnost znana edinole le njima samima, je bilo vse dobro in mlada zaljubljenca sta bila srečna. Nekega dne pa je Frank razodel staršema, da ljubi Osojnikovo Mary in da bo zaprosil očeta za njeno roko. To je bil ogenj v strehi. — Moj sin, da bi jemal "skebovo" hčer za ženo, — je rjval stari Urh, Frankov oče. — Ubijem te, če mi napraviš to sramoto, mu je grozil. Toda Frank se ga ni zbal. — Moja bo, pa če se na glavo postavite, je dejal in pri tem bi ostalo, da ni Mary izvedela, kaj je rekel stari Urh, da namreč ne bo dopustil, da se Frank, njegov sin, poroči s "skebovo" hčerjo. To ji je povedala škodoželjna sosedka, ki ji je tudi zaupala, da se cela naselbina zgraža nad Frankom, ki hoče "onečastiti" pošteno ime svojega očeta s tem, da poroči hčer toli

osovraženega Osojnika, ki ga nikdo ne imenuje drugače kot z mrzko besedo "skeb." To je bilo preveč za občutljivo dekletu, ki je že itak mnogo trpela po nedolžnem zaradi očeta. Prezirljiva in osovraženka kot njen oče, mati in sestra, se je vsa leta izogibala ljudem, odrekala se zabavam, ki so mladini takorekoc potrebne in zaprta sama vase je molče trpela in vsa njena mladost je bila zagnana, bila je takorekoc uničena. Toda revica je vse to junaksko pretrpela, ampak tega, da njemu, ki ga ona ljubi, branijo poročiti njo, samo zato, ker je "skebova" hči, tega ni mogla prenesti. Neke noči je izginila od doma in naslednjega jutra so jo našli v bližnji reki — utopljeno.

Ob pogledu na mrtvo hčer je oče malone znorel žalosti. — Kaj vam je storila hudega moja Mary, vi prokleti ubijalci! Je hripavo kričal in tako divje pogledoval okoli sebe, da so se navzoči v grozi umaknili daleč vstran. Nesrečnej pa je nadaljeval: — Zakaj niste ubili mene namesto nje, mene, ki sem grešil, a ne nje, ki je bila nedolžna, ki ni nikomur še lasu skrivila, ki je bila tako lepa, tako dobra. Oh, vi prokleti morilci ...!

Omenim še to, da je Miha Osojnik aklenil življenje v bližnji čeni, žena in hči pa sta zapustili našo naselbino, ki je hranila za njuno toli strahne spomine ter odšli v staro domovino.

Zdaj pa reci, če je ta človek zaslužil tako strašno kazn.

— Ni je zaslužil in tisti, ki so ga sodili, so mu prizadejali grdo krivico, še hujšo krivico pa so prizadejali otrokoma, ki sta bila popolnoma nedolžna! To ni bila le krivica, to je bil zločin, ki ga je zagrešila tolpa slepcev nad nedolžnimi žrtvami. Čas bi še bil, da bi take in podobne krivice

prenehale med nami, zakaj, dokler bomo mi sami nanašali krivice drug drugemu, tako dolgo nam ne more posijati solnce pravice.

(Konec.)

ZAPEKO

govorila največkrat vaša lastna neumnost. Ako jeste prehitro, ali ako jeste preveč različnih jedi, katere vam ne ugaajo, kaj drugega morate prižakovati? Toda, ko se ta nerodnost pojavi, nikar ne odlašajte, temveč vzemite

TRINERJEVO GRENKO VINO

trikrat na dan, pol ure pred vsako jedjo, in spoznali bode, da je to prijetno sredstvo, priljubljeno zdravilo tisočih domovih po Zdr. državah Canadi, že 40 let s čudovitim uspehom. V vseh lekarnah. Brezplačno poskušanje dobite od Jos. Triner Co., 1203 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime

Ulica

Mesto, država

.....

Osojnik Prosvela

1. julija 1929 je:

Za Zdr. državo in Kanado \$6.00

1 tednik in 4.80

2 tednika in 5.60

3 tedniki in 2.40

Za Čisto in Chicago je \$7.50

1 tednik in 6.30

2 tednika in 5.10

3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane \$1.20

Tednik v Evropo stane 1.70

Politina na tednik v Evropo 50

Mladinski List stane \$1.20

Ml. List v Evropo stane 1.50

Cena oglašev po dogovoru.

NAROČITE SI KNJIGO**"AMERIŠKI SLOVENC"****Veliko število potnikov**

ki so z našim posredovanjem odpotovali to leto v Evropo, je najboljši dokaz našega točnega poslovanja.

Za sedaj sprejemamo prijave za prihodnji božični izlet v staro domovino. MI PRODAJAMO VOZNE LISTKE VSEH PAROBRODNIH DRUŽB.

Mi izdelujemo affidavite, prošnje za izjavo o zakonitem prihodu, prošnje za potne liste in za dovoljenja za povratak v Ameriko; pooblastila, in tako dalje.

PREPRIČAJTE SE

kako je pripravno poslati denar z našim posredovanjem.

MI POŠILJAMO DENAR NE SAMO V NAŠO DOMOVINO, TEMVEČ NA VSE OSTALE DELE CIVILIZIRANEGA SVETA—POTOM POŠTE ALI BRZOJAVNA—V INOZEMSKI VALUTI ALI V DOLARJIH. HITRA POSTREŽBA, NIZKE CENE.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.**SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOCA DELA**

Tiska vabilu za veselice in shode, vizitnice, čamfike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

**VOĐSTVO TISKARNE APELIERA NA
ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE
NAROČA V SVOJI TISKARNI**

Cene smerna, urniško delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Prošite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2857-59 So. Lawrence Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM NE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

RAZNO**Kinematografske skrivnosti.**

Kinoigralec dostikrat tvega življenje ali vsaj ude, vendar pa mu časni prikoči na pomoč tehnika, o kateri ničesar ne zve gledalec. Recimo, da občuduje dvorana neustrašenega Harryja Piel, ki ulde zasledovalcem in skoči iz avtomobila na "rveč brzovlak." "Njegov pogum premaga smrtno nevarnost," stoji na napisu. In vendar opravi Harry Piel v resnici vse brez trohice nevarnosti. Fotograf posebej posnema poprej vlak, potem pa avtomobil. Potem spusti ročaj, tako da se ustavi obe vozili, ki stojita še vedno, medtem ko zopet prične fotograf odvijati film. V tem trenutku pa mirno skoči Harry Piel iz stoječega avtomobila na stoječ vlak. Potem zopet posnema drveč brzovlak in na posled zlepijo skupaj posamezne kose filma. Na ekranu gledamo potem nepretrgano dejanje. — V filmu "Namestnik" igra Leonidov, moskovski hudožnik, istočasno gubernatorja in rabinca. Največ pozornosti vzbuja prizor, v katerem se pogovarjata Leonidov-gubernator in Leonidov-židovski učitelj. To se doseže prav preprosto: Fotograf s krinko zasneči polovico filma in posnema Leonidova v prvi vlogi. Potem se prikrije s isto krinko prva polo-

vica, na drugi pa se posnema rabin. Seveda ima Leonidov vedno nevidnega asigralca, ki natančno posnema njegove kretnje in besede, da se ohrani pri nastopu brezhibna naravnost.

Čudoviti ozdravljenji. V Londonu je povozil avtomobil mrtva Jamesa Richardsona. Ko so ga potegnili izpod koles, se je tresel kakor listič v viharju, toda bil je k sreči samo opraskan. Kdo bi pa popisal začudenje njegove okolice, ko je moč spregovoril. Moč je namreč med svetovno vojno onemel. Tlik nje je treščila nemška granata, ki mu je vzela govor. Kakor je tedaj od strahu postal mutast, tako mu je zdaj strah vrnil besedo. Zanimiv primer za živčne specialiste!

Nekoliko drugače se je razvezal jezik 22 letnemu dekletu iz Corzana, ki je pred leti po dolgi bolezni vstala iz postelje zdrava, toda nema. Zdaj je dekle romalo na božjo pot San Maria in Bagno. Tja grede ni mogla govoriti nič, na povratku pa ji je postalo nenadoma slabo. Ko se je osvestila, je rekla: "Moj Bog, saj zopet govorim!" Ko se je razneala vest o čudežnem ozdravljenju, so obkolile dekletu ljudske množice, ki so se jele zgrinjati od vseh strani. V Milanu in okolici se govori sa-

mo o tem, za božjo pot v San Mario in Bagno pa ni boljšega priporočila kakor ta tako imenovani čudež.

Tehnika in narava. Poštni glob preleti 97 km, orel pa celo 110 km na uro. Zdaj ju je posekal motorni čoln, s katerim so dosegli brzino 115 km. Brzovlak pobaše že 120 km, a dosti hitrejša je še navadna muha: naredi namreč 190 km na uro, čeprav maraško ne bo hotel temu verjeti. Do zdaj je prehitelo muho samo motorno kolo, ki lahko naredi tudi 205 km. Zopet urnejši sta navadna lastavka s 214 km in bregovnica s 316 km, ki je sploh prvak med pticami. Toda avtomobil je še predirjal 375 km in letalo celo 519 km na uro. Zadnja številka pomeni tudi največjo do sedaj poznano brzino.

Voli ga popeljejo po sveta. Veliki poglavar plemena Bekumov v Španki Gvineji hoče leto na jesen obiskati Evropo in napraviti veliko potovanje okoli sveta. Sredstev za potovanje še ni zbral. Zdaj je razposlal po tabornikih svojih podložnikov glasnice, ki zahtevajo od vsakega davkoplačevalca poseben tribut v obliki enega vola. Te vole bo veliki poglavar prodal, izkupiček pa porabil za potovanje okoli sveta.